

پویایی های بازار

قیمت نفت در هفته های جاری در حالت سرازیری قرار گرفته و امروز صبح قیمت نفت برنت دریای شمال در بازار لندن به هر بشکه ۷۵/۳۲ دلار رسید. قیمت نفت وست تگزاس اینترمدییت نیز در بازار کاشینگ به ۷۱/۳۷ دلار هر بشکه رسید. قیمت گاز طبیعی در هنری هاب به هر میلیون بی. تی. یو. ۲/۱۱ دلار رسید. هر سه شاخص نسبت به سه هفته گذشته کاهش قابل توجهی داشته اند. نرخ مقدار تقاضا برای انرژی در جهان شیب منفی داشته است. شبح رکود در اقتصاد ایالات متحده پدیدار گشته است. اقدام اخیر اوپک پلاس برای کاهش تولید اقدام واقع گرایانه ای بوده است.

عوامل فزاینده قیمت

➤ **حمله پهپادی به مخازن سوختی در کریمه:** مقامات شبه جزیره کریمه از حمله پهپادی به یک تأسیسات ذخایر نفتی در بندر سواستوپول و آتش سوزی گسترده در آن خبر دادند. سواستوپول در شبه جزیره کریمه در همه پرسی سال ۲۰۱۴ به خاک روسیه ملحق شد. اوکراین الحاق این منطقه به روسیه را غیرقانونی می داند و از زمان شروع عملیات نظامی روسیه در این کشور بارها شبه جزیره کریمه را مورد هدف قرار داده است. به گفته روس ها بیشتر این حملات توسط پدافند روسیه دفع شده است. دولت روسیه، اوکراین را عامل این حمله معرفی کرده است.

➤ **افزایش هزینه ترانزیت نفت روسیه توسط اوکراین:** اوکراین در حال زمینه سازی برای افزایش قابل توجه هزینه ترانزیت نفت صادراتی روسیه به اروپاست. بخشی از صادرات نفت روسیه به اروپا از طریق خط لوله عبوری از اوکراین از طریق دروژبا به غرب اروپا انجام می شود. آرگوس اعلام کرد که اوکراین می خواهد در دو مرحله هزینه ترانزیت نفت روسیه به اروپا را تا ۵۰ درصد افزایش دهد. هم اکنون اوکراین به ازای هر تن ترانزیت نفت ۱۴/۹ دلار هزینه دریافت می کند که قرار است در قدم اول آن را به ۱۸/۷ دلار و سپس به ۲۳ دلار افزایش دهد. شرکت ترانس نفت روسیه هم این موضوع را تأیید و اعلام کرد که طرف اوکراینی موضوع افزایش تعرفه خود را اطلاع داده است، اما هنوز مذاکراتی در این زمینه

بین دو طرف رخ نداده است. اوکراین در حال مذاکره مستقیم با خریداران نفت روسیه در اسلواکی، مجارستان، و جمهوری چک درباره بالا بردن هزینه ترانزیت نفت است. با این حال هرگونه توافق با آنها باید نهایتاً با هماهنگی وزارت انرژی روسیه و شرکت ترانس نفت انجام شود. در صورتیکه اوکراین دست به افزایش نرخ ترانزیت نفت روسیه بزند، این دومین بار در سال جاری خواهد بود که کی‌یف هزینه انتقال نفت روسیه را افزایش می‌دهند. اوکراین در ماه ژانویه هزینه ترانزیت نفت روسیه را ۱۸/۳ درصد بالا برده بود. سال ۲۰۲۲ هم طرف اوکراینی دو بار نرخ ترانزیت نفت روسیه را بالا برده بود. کارشناسان می‌گویند بالا بردن مکرر هزینه ترانزیت نفت روسیه از سوی اوکراین ممکن است باعث شود که جریان انتقال نفت در خط لوله دروژبا به مقصد اروپا متوقف شود.

➤ **توقیف محموله نفت ایران توسط ایالات متحده:** خبرگزاری رویترز اعلام کرد که ایالات متحده طی روزهای اخیر، نفت ایران در یک نفتکش در دریا را توقیف کرده است. این خبرگزاری همچنین به نقل از یک شرکت امنیت دریایی ادعا کرد که ایران پس از این اتفاق، اقدام به توقیف یک نفتکش کرده است. این شرکت همچنین عنوان کرد که اقدام ایالات متحده پنج روز پیش از توقیف کشتی در دریای عمان توسط ایران رخ داده است. همچنین فاینشال تایمز در این باره نوشت محموله نفت ایران پیش از اینکه توسط ایالات متحده توقیف شود در مسیر چین بوده است. همچنین به گزارش ایسنا، بر اثر تصادف یک فروند کشتی ناشناس با یک شناور ایرانی در آب‌های خلیج فارس که منجر به مفقود شدن دو نفر و زخمی شدن چند تن دیگر از خدمه این شناور شد، کشتی ناشناس برخلاف مقررات بین‌المللی مبنی بر کمک به شناور و مصدومان، اقدام به فرار از خلیج فارس نمود که بلافاصله پس از درخواست نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در قالب مرکز بین‌المللی امنیت دریایی مستقر در چابهار اقدام به رهگیری، شناسایی، و توقیف کشتی ناشناس در دریای عمان کرد. ناوگان پنجم نیروی دریایی ایالات متحده روز پنجشنبه با صدور بیانیه‌ای اعلام کرد که عصر امروز نفتکش «ادوتیج سوئیت» با پرچم جزایر مارشال در دریای عمان توسط نیروی دریای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران توقیف شده است. همچنین ایالات متحده مدعی شد که ایران در تنگه هرمز یک نفتکش با پرچم پاناما را توقیف کرده است.

- **تداوم توقف صادرات نفت عراق به ترکیه:** عراق اعلام کرد با خریداران نفت و دولت ترکیه برای از سرگیری هر چه زودتر صادرات نیم میلیون بشکه در روز نفت از بندر جیحان در دریای مدیترانه همکاری می‌کند. سخنگوی دولت عراق عنوان کرد که به تأخیر افتادن برقراری جریان نفت تنها دلایل فنی دارد. آنکارا صادرات نفت عراق از بندر جیحان را که بیشتر آن مربوط به نفت اقلیم کردستان عراق می‌شود، از یک ماه پیش متوقف کرد. این اقدام در پاسخ به یک حکم بین‌المللی بود که ترکیه را به پرداخت ۱/۵ میلیارد دلار جریمه به بغداد بابت صادرات غیرقانونی از این پایانه محکوم کرده بود. بر اساس اعلام سخنگوی دولت عراق، شرکت بازرگانی نفت عراق (SOMO) در این مذاکرات باید از فروش نفت اقلیم کردستان عراق با قیمت‌های بین‌المللی اطمینان حاصل کند. این بدان معناست که بغداد تلاش می‌کند مانع ارزان فروخته شدن نفت اقلیم کردستان شود. عراق از ترکیه در اتاق بازرگانی بین‌الملل که مقر آن در پاریس است شکایت کرد. این اقدام تلاشی بود برای مهار دولت منطقه‌ای کردستان عراق و اجبار آن به توقف صادرات مستقل نفت از طریق بندر جیحان. بغداد و اقلیم کردستان عراق یک قرارداد موقت در اوایل ماه جاری میلادی امضاء کردند تا جریان نفت از این بندر برقرار شود. اما ترکیه هنوز موافقت خود را اعلام نکرده است. مقامات ترکیه اعلام کرده بودند مسئله پرداخت ۱/۵ میلیارد دلار جریمه به بغداد باید قبل از از سرگیری جریان نفت اقلیم کردستان عراق به جیحان حل و فصل شود.
- **وضعیت ذخایر راهبردی نفت ایالات متحده:** اداره اطلاعات انرژی ایالات متحده اعلام کرد ذخایر نفت خام و بنزین این کشور بیش از حد انتظار کاهش یافته آن‌هم در شرایطی که تقاضا برای سوخت در آستانه فصل تابستان بالا رفته است. تولید داخلی نفت خام ایالات متحده در فوریه تا ۱۲/۵ میلیون بشکه در روز کاهش یافت که پایین‌ترین رقم از دسامبر را نشان می‌دهد. از سوی دیگر تقاضا در ایالات متحده برای سوخت با حدود ۲۰ میلیون بشکه در روز به بالاترین رقم از ماه نوامبر رسیده است.
- **ساخت پایگاه نظامی چین در امارات عربی متحده:** روزنامه واشنگتن پست اعلام کرد که سرویس‌های جاسوسی ایالات متحده در ماه دسامبر متوجه از سرگیری ساخت‌وسازها در یکی از تأسیسات نظامی چین در امارات عربی متحده شده‌اند.

- **بستن حریم هوایی ترکیه بر روی خط هواپیمایی ارمنستان:** خبرگزاری آرمنپرس به نقل از رئیس هیئت مدیره هواپیمایی «فلای وان ارمنستان» اعلام کرد ترکیه روز شنبه بدون هشدار قبلی حریم هوایی خود را بر روی خط هواپیمایی ارمنستان بسته است.
- **ترور نافرجام پوتین با حمله پهپادی:** روسیه، اوکراین را متهم به حمله پهپادی به کرملین با هدف ترور ولادیمیر پوتین رئیس جمهور این کشور کرد. مقامات روسیه گفته‌اند پوتین آسیب ندیده و مسکو دو پهپاد انتحاری را سرنگون کرده است. کرملین اعلام کرد که حق تلافی این اقدام را برای خود محفوظ می‌داند. با این حال اوکراین دست داشتن در این حمله را تکذیب کرده است. رسانه‌های محلی روسی از حمله پهپادی اوکراین به جنوب روسیه خبر دادند که به آتش‌سوزی در پالایشگاه نفت این کشور منجر شده است.
- **پایان وضعیت اضطراری کرونا:** سازمان جهانی بهداشت (WHO) جمعه (۱۵ اردیبهشت ۱۴۰۲) به‌طور رسمی اعلام کرد که همه‌گیری بیماری کووید-۱۹ ناشی از کرونا ویروس از این پس دیگر یک وضعیت اضطراری برای بهداشت عمومی جهانی نیست.

عوامل کاهش قیمت

- **افزایش نرخ بهره در ایالات متحده:** انتظار می‌رود فدرال رزرو نرخ بهره را در جلسه این هفته ۲۵ صدم افزایش دهد. بانک مرکزی ایالات متحده نرخ بهره را ۴۷۵ واحد از ماه مارس سال ۲۰۲۲ بالا برده و از حدود صفر به محدوده ۴/۷۵ تا ۵ درصد رسانده است.
- **آغاز فعالیت نمایندگی‌های ایران در عربستان سعودی:** سخنگوی وزارت امور خارجه ایران اعلام کرد که ایران در مرحله آغازین از سرگیری فعالیت‌های نمایندگی‌های دیپلماتیک در عربستان سعودی قرار دارد.
- **مذاکرات گازی آرامکو با سینوپک و توتال:** به گزارش بلومبرگ در راستای تلاش عربستان سعودی برای بهره‌برداری یکی از بزرگ‌ترین میادین گازی بکر جهان، شرکت‌های سینوپک و توتال انرژی در میان شرکت‌هایی هستند که مذاکراتی برای سرمایه‌گذاری در توسعه میدان گازی جفوره در عربستان سعودی داشته‌اند. این غول‌های انرژی چینی و فرانسوی مذاکرات جداگانه‌ای با شرکت سعودی آرامکو درباره طرح‌هایی داشته‌اند که ممکن است شامل ساخت تأسیساتی برای صادرات گاز به شکل گاز طبیعی مایع شده باشد. آرامکو به دنبال تأمین حدود ۱۰ میلیارد دلار برای این پروژه است. پیش از این گزارش شده بود

شرکت سعودی آرامکو در جست‌وجوی سرمایه‌گذارانی بوده که می‌توانند به تأمین مالی پروژه‌های میان‌دستی و پایین‌دستی پروژه توسعه ۱۰۰ میلیارد دلاری میدان گازی جفوره در شرق این کشور کمک کنند. جنگ اوکراین به افزایش تقاضا برای گاز طبیعی به‌خصوص از سوی کشورهای اروپایی منجر شده که معمولاً گاز موردنیاز خود را از روسیه وارد می‌کردند. تحولات مذکور، کشورهای منطقه خلیج فارس را ترغیب کرده است برنامه‌های بلندپروازانه برای توسعه تولید گاز آغاز کنند. عربستان سعودی یکی از بزرگ‌ترین ذخایر گاز جهان را دارد اما در گذشته، از این ذخایر بهره‌برداری چندانی نکرده است. اکنون جفوره بخش اصلی راهبرد ریاض به‌منظور متنوع کردن صادرات خود فراتر از نفت شده است. برآورد می‌شود این میدان گازی ۷/۲ تریلیون مترمکعب گاز دارد و آرامکو انتظار دارد تولید از این میدان را در سال ۲۰۲۵ آغاز کرده و فروش گاز آن تا سال ۲۰۳۰، به حدود ۲۶/۳ میلیارد مترمکعب در سال برسد. تصمیم برای ساخت یک پایانه صادرات گاز طبیعی مایع شده، به منزله یک چرخش اساسی برای آرامکو است. این شرکت اخیراً اعلام کرده است عمده گاز جفوره و میدان‌های دیگر برای بازار داخلی و برای تولید هیدروژن آبی، استفاده خواهد شد. از زمانیکه آرامکو در سال ۱۹۸۰ به‌طور کامل ملی شد، اکثر سرمایه‌گذاری خارجی در صنعت انرژی این کشور به دارایی‌های پایین‌دستی مانند پالایشگاه‌ها و تأسیسات پتروشیمی محدود بوده است. در گذشته، آرامکو قراردادهای سرمایه‌گذاری مشترک با شرکت‌هایی نظیر شل و توتال برای اکتشاف و حفاری گاز طبیعی در داخل مرزهای خود منعقد کرده بود. همچنین آرامکو قراردادهایی را با چین امضاء کرده است. این شرکت در مارس، در یکی از بزرگ‌ترین خریدهای خارجی خود، ۱۰ درصد از سهام شرکت رونگ شنگ پتروکمیکال را به ارزش ۳/۶ میلیارد دلار خریداری کرد.

➤ **کشف یک میدان نفتی در ترکیه:** رجب طیب اردوغان، رئیس‌جمهور ترکیه روز سه‌شنبه (۱۲ اردیبهشت ۱۴۰۲) اعلام کرد که یک میدان نفتی با ظرفیت تخمینی تولید ۱۰۰ هزار بشکه در روز در این کشور کشف شده است. به گفته رجب طیب اردوغان، منابع جدید انرژی در نزدیکی یک میدان نفتی موجود در نزدیکی کوه «گبار» در جنوب شرقی استان سیرناک شناسایی شده است. وی افزود که این میدان بیش از هر میدان دیگر ترکیه قادر به تولید نفت است و استقلال انرژی این کشور را تقویت خواهد کرد. به گفته رئیس‌جمهور ترکیه، نفت پمپاژ شده از میدان جدید در حال حاضر به‌سمت پالایشگاه‌های نفت در جریان است. ترکیه برای استقلال در زمینه انرژی اهمیت زیادی قائل است. این کشور در حال حاضر به‌شدت به واردات نفت و گاز روسیه، جمهوری آذربایجان، ایران، نیجریه، الجزایر، و همچنین

واردات گاز طبیعی مایع شده از قطر و ایالات متحده وابسته است. اردوغان در ماه دسامبر از کشف یک میدان نفتی در استان سیرناک با ذخایر حدود ۱۵۰ میلیون بشکه و ارزش تخمینی ۱۲ میلیارد دلار خبر داده بود. ترکیه در سال ۲۰۲۲ به طور قابل توجهی جاه طلبی های نفت و گاز خود را افزایش داد. در ژانویه، این کشور قرارداد بلندمدتی با بلغارستان منعقد کرد که به این کشور حوزه بالکان اجازه دسترسی به پایانه های LNG ترکیه را داد. در ژانویه، دولت ترکیه برآورد خود را از ذخایر گاز طبیعی این کشور در دریای سیاه افزایش داد. فاتح دونمز وزیر انرژی در آن زمان گفت که ذخایر اثبات شده فعلی تقاضای داخلی را برای ۳۰ سال آینده برآورده می کند، در حالیکه اکتشافات جدید در دریای سیاه این خودکفایی را از نظر عرضه گاز باز هم بیشتر خواهد کرد.

➤ **صادرات فرآورده های نفتی روسیه به اروپا در پوشش محموله های سایر کشورها: گزارش** جدید مرکز تحقیقات انرژی و هوای پاک (CREA) نشان می دهد که کشورهای اروپایی که واردات نفت روسیه را ممنوع کرده اند، در عوض حجم عظیمی از فرآورده های نفتی را از هند، چین، امارات عربی متحده، سنگاپور، و ترکیه وارد می کنند.

تفسیر منفی - جایگاه متصور برای ایران در نظم نوین جهانی

پس از آغاز نبرد روسیه و اوکراین در ۲۴ فوریه ۲۰۲۲ و افزایش تنش روسیه با ایالات متحده و متحدانش، تغییراتی جدی در نظم حاکم بر جهان با شتاب روز افزون شروع شد. تحریم های پی در پی علیه روسیه و قطع ارتباط تجاری روسیه با اروپا، زمینه چرخش نگاه روسیه به دیگر نقاط جهان به ویژه آسیا را فراهم کرد و تشکیل ائتلاف تحریم به محوریت ایالات متحده، تغییرات گسترده ای در تعاملات اقتصادی دنیا را موجب شد. تحریم نفتی روسیه به عنوان یکی از بزرگ ترین کشورهای صادرکننده نفت، موجب تغییر مسیرهای صادراتی این کشور به چین و هند شد. چین به دلیل افزایش تولید و صادرات مقرون به صرفه در ثبات اقتصادی مطلوبی به سر می برد و هند در آستانه تحول در تجارت خارجی خود است، زیرا تداوم رشد اقتصادی برای حفظ یکپارچگی و عدم ایجاد بحران های سیاسی، امری ضروری برای هر کشوری است. این دو کشور که بیش از یک سوم جمعیت جهان را دارند، به منظور تداوم توسعه و ارتقاء سطح رفاه مردم به ویژه اقشار فقیرتر، ضرورتاً مصرف داخلی را به عنوان پیشران اقتصادی افزایش خواهند داد. افزایش مصرف داخلی به معنای افزایش واردات مواد اولیه و انرژی است که منجر به تولید بیشتر محصول می شود. لذا در میان مدت، پیوندهای اقتصادی

و روابط سیاسی روسیه با هر دوی این کشورها بیش از پیش خواهد شد. قرار گرفتن مسکو در مقابل واشنگتن و اتحاد روسیه، چین، و هند، نگرانی‌ها از به وجود آمدن جنگ سردی جدید را افزایش داده است. چرخش مواضع عربستان سعودی و امارات عربی متحده به سمت شرق نیز احتمال ایجاد بلوک‌بندی‌های جدید در جهان را قوت بخشیده است. از آنجائیکه جدا شدن اقتصادها از یکدیگر عواقب ناگواری از جمله خسارات مالی هنگفت برای کشورها و شرکت‌ها به جهت شکسته شدن زنجیره تأمین و از بین رفتن بازارها دارد، اقتصاد کشورهای بلوک‌های موجود ممکن است هیچگاه به طور کامل از یکدیگر جدا نشود، اما به جهت فضای تحریمی پیشرو، مراودات اقتصادی موجود کاهش خواهد یافت و مراودات جدید شکل خواهد گرفت. در این میان ایران ضروری است نقش خود را در نظم جدید تعیین کند. به منظور جایابی نقش ایران در نظم جدید بررسی چند فاکتور بسیار مهم است که در ادامه بیان می‌شود.

۱- ایران به دلیل جغرافیای خود به صورت خدادادی، مهم‌ترین محور ارتباط شرق به غرب و شمال به جنوب است. دسترسی خاکی (غیر دریایی) چین به کشورهای غرب آسیا و آفریقا تنها از مسیر ایران ممکن است. دسترسی غیردریایی هند به اروپا نیز به همین منوال است. همچنین روسیه به عنوان بزرگ‌ترین صادرکننده غلات در دنیا و یکی از بزرگ‌ترین صادرکنندگان کود شیمیایی به این نکته آگاه است که کریدور شمال-جنوب، ارزان‌ترین مسیر برای فروش محصولات روسی به کشورهای جنوب شرق آسیا است. از سوی دیگر ذخایر انرژی ایران نیز در میان مدت قابل توجه است. هرچند که اکنون از نظر تولید و مصرف گاز طبیعی، ایران دچار ناترازی است. اما در صورت ورود سرمایه و توسعه بخش صنعتی، صادرات انرژی می‌تواند درآمد اقتصادی قابل توجهی برای ایران به ارمغان آورد و با ایجاد وابستگی متقابل نقش ایران را در معادلات جهانی پررنگ‌تر کند. ضمن آنکه به جهت شرایط اقلیمی کشور، ایران ظرفیت تولید انرژی‌های تجدیدپذیر و پاک را نیز دارد.

۲- ایران با تکیه بر موقعیت جغرافیایی خود می‌تواند نقش قطب پخش نفت، گاز، زغال سنگ، دارو، غلات، سایر محصولات کشاورزی، و نساجی را ایفاء نماید. این مزیت می‌تواند ایران را پایگاه ترانزیت و تبادل بار و کالا نموده و از غلات و چوب گرفته تا خرید و فروش و سوآپ انرژی را شامل شود. اما کشور توانایی بهتری در استفاده از ظرفیت‌های ژئوپلیتیکی خود دارد. توسعه زیرساخت‌های کریدوری در محورهای شمال-جنوب و شرق-غرب، موجب ایجاد مسیری ارزان قیمت در اتصال آسیا به اروپا و آفریقا خواهد شد و بدین ترتیب جایگاه ایران به عنوان شاهراه تجارت ریلی را ارتقاء خواهد داد. به عنوان مثال با توسعه این مسیر، روسیه به شدت در زمینه صادرات غلات و کودهای شیمیایی و واردات صیفی‌جات و

میوه‌جات گرمسیری به‌ویژه موز (که پرمصرف‌ترین میوه در میان مردم روسیه است) به میزان زیادی وابسته به ایران خواهد شد و در بلندمدت می‌تواند سبب استحکام مناسبات اقتصادی کشورها شود.

۳- می‌توان از نفوذ روسیه در کشورهای حوزه آسیای مرکزی و قفقاز استفاده و آن‌ها را به بازاری برای محصولات ایران تبدیل کرد. این کشورها در میان‌مدت علی‌رغم ظرفیت علمی و اراده سیاسی، نمی‌توانند در صنایع و فناوری رشد کنند؛ چراکه به جهت دارا بودن محصولات زارعی، شیمیایی، فلزی، انرژی، و چوب، از روش‌های راحت‌تری تولید ثروت می‌کنند و خام‌فروشی مانع از توسعه صنعتی آن‌ها است. در صورتیکه جریان تأمین انرژی و مواد اولیه از طریق دریا به خطر بیفتد، این کشورها منابع قابل اعتمادی برای تأمین مواد اولیه و انرژی برای چین، اروپا، و حتی جنوب شرق آسیا به حساب می‌آیند. در نتیجه استفاده درست از وابستگی روسیه به ایران می‌تواند منجر به افزایش روابط ایران با این کشورها شود و جایگاه ایران را در نظم جدید مستحکم‌تر از قبل کند. برای نمونه ایران می‌تواند با واردات پنبه از ترکمنستان و ازبکستان، صنایع نساجی خود را گسترش داده و در میان‌مدت به صادرکننده پوشاک تبدیل شود. در زمینه تولید و صادرات دارو نیز از یک سو با توجه به تعاملات شکل‌گرفته میان ایران و روسیه و از سوی دیگر عقب‌ماندگی کشورهای اطراف از این صنعت، فرصت تولید داروهای خاص نصیب ایران شده که می‌توان با سرمایه‌گذاری در این صنعت، جایگاه خود را در جنوب غرب آسیا و آسیای میانه محکم نمود. حتی در یک گام جلوتر می‌توان با ترغیب هند به سرمایه‌گذاری در ایران و کاهش هزینه‌های حمل‌ونقل نفت خام تا پالایشگاه‌های هند، پالایش نفت خریداری شده از روسیه را در ایران انجام داد و ماده اولیه دارو را در ایران تولید و سپس داروی تولید شده با سرمایه و فناوری هندی را در منطقه به‌صورت مشارکتی فروخت. این امر از نظر اقتصادی برای هر دو کشور ایران و هند سودمند خواهد بود.

۴- از آنجائیکه کشورمان از نظر صنعتی از اغلب کشورهای منطقه از سطح بالاتری برخوردار است، لازم است با واردات مواد خام و ایجاد ارزش افزوده بر آن‌ها، سطحی از محصولات نهایی را به منطقه فروخته و زمینه توسعه تجارت خود در سایر کشورها را فراهم آورد. به‌عنوان مثال روسیه یک از بزرگ‌ترین کشورهای صادرکننده چوب و محصولات چوبی نظیر انواع الوار، پنل، پالت، خاک اره (خرده چوب)، و سایر چوب‌های الواری است. در این زمینه نیز ایران می‌تواند چه با خرید محصولات چوبی و چه خرید چوب خام از روسیه و ایجاد محصول، بازار جدیدی برای خود ایجاد نماید. در مورد روسیه می‌توان به سایر کالاها

از جمله نفت، گاز، زغال سنگ، گندم، و کود شیمیایی اشاره کرد. مثالی دیگر ترکمنستان است که علی‌رغم داشتن چهارمین ذخایر گازی دنیا، به دلیل محصور بودن در میان کشورهای صادرکننده گاز، پیشرفت چندانی در این زمینه نداشته است. افزایش ظرفیت ذخیره‌سازی گاز در ایران و خرید این حامل انرژی از ترکمنستان، دست ایران را در تجارت گاز بازتر می‌کند. اتحادیه اقتصادی اوراسیا شامل پنج کشور روسیه، بلاروس، ارمنستان، قزاقستان، و قرقیزستان، رتبه اول استخراج نفت، رتبه اول تولید گاز، رتبه چهارم تولید انرژی برق، رتبه چهارم تولید آهن، و رتبه پنجم تولید فولاد در جهان را دارا هستند. با گسترش روابط با این اتحادیه اقتصادی، می‌توان از ظرفیت صنعتی و نیمه‌صنعتی کشور استفاده کرده و با تولید محصولات پیشرفته‌تر، آن‌ها را به بازارهای پرجمعیت‌تر به فروش رساند. برای این کار نیز می‌توان از سرمایه‌گذاران بزرگ نظیر چین و هند استفاده کرد تا این کشورها با انگیزه کاهش هزینه حمل‌ونقل، به سرمایه‌گذاری در ایران ترغیب شده و ایران نیز نقش پررنگ‌تری در نظم آینده داشته باشد.

۵- تجارت با آفریقا نیز از دیگر موارد مهمی است که در دوره پیشرو اهمیت آن حس می‌شود. پس از حوادث اخیر و برهم خوردن نظم حاکم بر دنیا، توجه به سمت قاره آفریقا به‌عنوان منطقه‌ای بکر و دست نخورده، دارای معادن غنی، و نیروی انسانی ارزان قیمت رو به فزونی است. تلاش‌های اتحادیه اروپا برای توسعه مخازن نفت و گاز این کشورها به‌طور کامل مشهودی افزایش یافت. ضمن آنکه چین پیش‌تر به سرمایه‌گذاری در این قاره اقدام کرده بود. با توجه به شیب جمعیتی آفریقا، این قاره نیز در بلندمدت محل عظیمی برای فروش محصولات کشورهای تولیدکننده به حساب می‌آید که ضروری است با برنامه‌ریزی صحیح از فرصت پیش آمده استفاده شود.

همکاران این شماره: محمد خرم، محمد صادق کریمی، حسن راعی، و عباس ملکی